

La música a primària i l'ensenyament universitari de la pedagogia musical

Volem parlar de l'escola i de la universitat en relació amb la pedagogia musical avui i aquí. Aquestes dues etapes educatives tan allunyades en edats troben un nexa d'unió quan ens referim a la formació inicial del mestre. Aquesta formació, però, està condicionada per les demandes que provenen de l'entorn professional i ocupacional a què s'adreça, és a dir, pels ocupadors del sistema educatiu obligatori.

Text > **MIQUEL ALSINA** I **JOAN DE LA CREU GODOY**, professors de pedagogia musical de la Universitat de Girona

Així doncs, posarem la mirada, per una banda, en l'escola de primària per copsar-ne les molt diverses realitats, excel·lències i mancances dins l'educació musical, i, per l'altra, en la pedagogia i didàctica musical que reben els estudiants de magisteri en educació musical per arribar a ser bons formadors en aquesta disciplina artística i assolir les competències professionals que se'ls exigeixen.

Els nous plans d'estudis universitaris

Com han afectat els nous plans d'estudis de la universitat la música i com això pot repercutir a curt o mitjà termini en els infants de sis a dotze anys? L'escola és un reflex de la nostra societat i, com a tal, hi han d'estar representades totes les manifestacions i sabers que necessita per ser més rica i plural. La música, per tant, no hi pot faltar, i com més petit és l'infant, amb més continuïtat, durada i transversalitat

>> Pràctica instrumental amb carillons i lectura musical al pati de l'Escola Eiximenis de Girona: tot s'ha adaptat a les circumstàncies sanitàries per a aquest curs 2020-2021.

(Foto: ANNA JORDÀ)

>> Treball en grup, base de l'educació musical plantejada a l'escola, que promou la capacitat de col·laborar de l'alumnat. (Foto: ANNA JORDÀ)

hi ha de ser present, com si es tractés d'un fil conductor o *leitmotiv* del seu dia a dia. La música, com ho avalen molts estudis científics, és una gran provocadora de viatges d'anada i tornada de les nostres neurones entre els dos hemisferis, ja que s'hi troben elements rítmics amb patrons matemàtics, elements melòdics que potencien l'emotivitat, la paraula associada a un ritme i a una melodia en les cançons, la percepció auditiva, etc.

El model actual de plans d'estudi del grau de magisteri posa l'accent en una formació generalista. Això ve donat pel Pla Bolonya i per la implantació d'aquests nous graus. Per tant, les facultats d'educació d'arreu del país han sofert un gran canvi tant pel que fa als plans d'estudi com a la seva durada.

Cal recordar que, des de l'any 1992 fins a l'inici del nou Espai Europeu d'Educació Superior el 2008, més conegut com a Pla Bolonya, els estudiants de magisteri cursaven una diplomatura de tres anys de durada en la qual podien escollir una de les tres es-

pecialitats que encara avui són vigents a l'escola: educació musical, educació física i llengua estrangera. La durada d'aquesta formació específica era d'unes sis-cents hores lectives durant aquests tres anys.

Actualment, amb el Pla Bolonya, i en el grau de quatre anys, l'estudiant fa entre cent cinquanta i dues-cents hores de classe corresponents a les assignatures optatives de menció, nom que es dona a la pseudoespecialitat que agrupa les assignatures en un itinerari d'optatives. Estem parlant, per tant, d'una diferència de formació específica de quatre-cents hores i de menys d'una tercera part de pràctiques dedicades a la disciplina triada.

Això vol dir que ara, a l'escola de primària, conviuen ambdues figures: els antics especialistes i els nous *mentionsats*. Els primers, adaptant-se el més ràpidament i millor possible al nou currículum de primària, per al qual molts no s'han format inicialment, i els segons, desplegant aquest nou currículum que tenen molt ben

apprès, almenys teòricament, però havent d'afrontar la docència amb un mínim d'hores de preparació didàctica de la disciplina triada, en aquest cas la musical.

És ben clar, doncs, que si aquest mestre que tria la menció de música no hi accedeix amb una motxilla gran de coneixements previs, ja sigui d'una escola de música o d'un conservatori, amb les hores dedicades a la didàctica específica que s'ofereix a la facultat no n'hi ha prou per garantir la seva competència en la tasca d'especialista responsable de l'educació musical de l'escola, cosa que no treu que sigui un bon mestre competentment format, capaç d'integrar-se en un claustre i de responsabilitzar-se amb èxit de la tutoria d'un curs.

Per suplir aquesta mancança d'hores formatives d'especialitat, les facultats d'arreu de Catalunya i ara també la Facultat d'Educació de la Universitat de Girona han imposat una prova de nivell d'entrada obligatòria per accedir a la menció de música, amb la qual cosa asseguruen un nivell mínim que ajudi a millorar el nivell de sortida, aprofitant molt millor els continguts i un millor assoliment de les competències específiques. Creiem que això repercutirà positivament en el resultat final dels graduats i, per tant, en un millor nivell de didàctica musical, que de ben segur influirà en la docència dels especialistes a l'escola.

Una xarxa entre les escoles i la universitat

Pensem que a l'escola s'està fent una feina molt bona malgrat els pocs recursos i sobretot les poques hores que es dediquen a la música, en la majoria de casos entre 45 i 55 minuts a la setmana. Cal tenir en compte, a més, que durant el període de pandèmia les escoles han hagut de reestructurar els grups —i per tant les aules i els tutors— per adaptar-se a les mesures sanitàries. Per tant, els primers que han vist afectada la seva docència han estat els especialistes, perquè s'han hagut de prioritzar les tutories d'aula en detriment de les classes d'especialitat.

L'escola, com hem dit anteriorment, és un reflex de la societat i s'ha d'adaptar als canvis que té. En aquesta línia pensem que la música a l'escola d'avui ha d'afrontar aquests canvis i garantir dos aspectes clau: per una banda,

>> Sessió pràctica de música i moviment basada en el mètode Dalcroze, per a la formació inicial dels mestres. (Foto: ANA QUÍLEZ)

una educació musical de qualitat i adaptable a la diversitat de projectes educatius existents, i per l'altra, plantejaments globalitzats que incloguin realment la música.

En aquest sentit, l'Àrea d'Educació Musical de la Universitat de Girona ha creat molt recentment el Grup de Recerca en Música i Educació Transformativa (GR-MUSET), que pretén actuar especialment en aquells àmbits en què l'educació musical sigui un motor de canvi i transformació metodològica, organitzativa, social, etc., adaptar-se així a les necessitats de l'escola i fer recerca en projectes en què la música pot ajudar més.

Les actuacions del GR-MUSET

Per tal d'enfortir aquesta xarxa de relacions que entenem necessària entre l'escola i la universitat, el GR-MUSET té diverses línies d'actuació.

La primera línia, de recerca, acció i transferència universitat-escola, des de l'educació musical vol impulsar la

relació entre el professorat de la FEP-UdG i els mestres especialistes de música a les escoles de primària, prioritjant projectes de recerca i innovació amb els docents que col·laboren en les mentories de les pràctiques i els treballs de fi de grau vinculats a la menció de música.

La segona línia, d'innovació, educació competencial i interdisciplinarietat en didàctica musical, pretén investigar en els processos didàctics musicals des d'un punt de vista competencial per poder aportar eines i estratègies que empoderin tant alumnes com docents en el repte de l'educació transformativa que reclamen la societat i l'escola d'avui.

La tercera línia, de pràctiques musicals transformatives com la inclusió i l'equitat, té per objectiu l'estudi i l'avaluació de projectes d'educació musical singulars, plantejats des de l'acció pedagògica amb criteris ètics, afavoridors de la igualtat d'oportunitats i altres fites marcades en els objectius

de desenvolupament sostenible (ODS) promoguts per l'Organització de les Nacions Unides (ONU).

Totes aquestes propostes són molt noves en els plantejaments i incipients en l'acció duta a terme, ja que el grup fa poc més d'un any que s'ha constituït, tot i que els investigadors principals, sotasignats d'aquest article, tenen molt recorregut en altres grups i projectes similars. Creiem, doncs, que amb vista al futur cal potenciar aquesta xarxa entre la universitat i l'escola per continuar cooperant uns i altres i ser així més eficients tant en els plantejaments, com en les accions i els processos i en l'obtenció de resultats.

Alguns exemples gironins

L'entorn gironí, a la capital i a les comarques, compta amb un conjunt d'escoles formadores (centres de pràctiques) i amb mentors especialistes que participen activament en la formació dels futurs mestres de música que es graduen cada any a la UdG. Els

mentors dels centres són, majoritàriament, professionals amb experiència que, en molts casos, exerceixen en escoles que són models per a la innovació educativa. Només a manera d'exemple citarem tres escoles on les metodologies implantades i la didàctica de la música que observen els mestres en formació tenen una caracterització especial. Començarem per l'Escola Eiximenis de Girona, amb una línia educativa enfocada, entre altres aspectes, als valors democràtics i, musicalment, centrada en la música tradicional catalana, com un dels eixos principals en el qual sobresurt la tasca de la mestra especialista. Continuarem amb l'Escola Nou de Quart, orientada totalment al treball en espais d'aprenentatge i a una educació musical que potencia el moviment i la dansa, amb la intervenció activa des de la música en la configuració d'un dels models d'Escola Nova 21 a les co-

marques gironines. Igualment, com a tercer exemple, l'Escola Frigolet de Banyoles, està enfocada i organitzada en espais laboratori, amb dinàmiques d'agrupament flexible entorn de reptes d'aprenentatge i treball per projectes, en què intervé amb molt protagonisme l'especialista a càrrec de l'educació musical dels infants. A aquests centres caldria afegir una llarga llista d'escoles i de docents especialistes escampats per tota la demarcació gironina, imprescindibles per completar, amb el seu modelatge, la tasca formativa que es fa a la facultat.

El curs 2019-2020, en col·laboració amb l'Àrea de Didàctica de l'Expressió Musical de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UdG, es va organitzar un seminari per establir un treball conjunt entre facultat i escola, agafant com a eix de treball el de la investigació-acció. Pensem que cal investigar per innovar pedagògicament i millo-

rar dia a dia en l'assoliment d'objectius d'aprenentatge, i cal entendre i plantejar la recerca des de l'acció a l'aula, en combinació amb la tasca docent com a element complementari. Per això trobem fonamental el triangle format entre el formador universitari, l'especialista a l'escola i el mestre en formació.

Cloenda

Per tancar l'article, només ens queda expressar el nostre optimisme sobre el futur de l'educació musical a les escoles catalanes. Ho podem dir, principalment, des de la constatació que hi recollim els fruits d'una llarga trajectòria d'educació musical singular i de qualitat. Igualment, observem com, any rere any, una nova promoció de mestres amb vocació musical s'incorpora als centres educatius amb ganes i capacitat per fer una bona tasca de sensibilització i aprenentatge des de la seva especialitat.

>> Sessió de formació pràctica dels alumnes de la menció de música, malgrat les restriccions imposades per la COVID-19, a la Facultat d'Educació i Psicologia de la UdG. (Foto: JOAN DE LA CREU GODOY)

